

Utvärderingsramen för intern kontroll Anvisningar

1 Intern kontroll och att utvärdera den – ett stöd i ledningsarbetet

Intern kontroll utgör en del av myndighetens ledningssystem och beredningsarbete. Dess syfte är att vara till stöd för organisationens mål så att de kan uppnås. Intern kontroll är en väsentlig del av god förvaltning (good governance). Kontrollen överspänner såväl den egna verksamheten som de verksamheter som myndigheten har ansvar för baserat på lagstiftning, avtal eller andra åligganden.

Myndighetens högsta ledning organiserar den interna kontrollen och riskhanteringen och godkänner utlåtandet om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen enligt vad som avses i 65 § i förordningen om statsbudgeten (1243/1992).

Sektionen för intern granskning i delegationen för intern kontroll och riskhantering har tagit fram en utvärderingsram avsedd att underlätta utvärderingen av den interna kontrollen. Utvärderingsramen ersätter den rekommendation som delegationen kom med 2005 och som gällde grundprinciperna för intern kontroll och riskhantering i statens ämbetsverk och inrättningar samt statliga fonder utanför budgeten, och utvärdering av intern kontroll och riskhantering (omfattande respektive förenklad utvärderingsram). I sitt beredningsarbete har sektionen beaktat responsen från myndigheterna och erfarenheterna från pilotförsöken med utvärderingsramen och anvisningarna.

Utvärderingsramen är ämnad som en referensram mot vilken organisationen kan jämföra sitt eget system för intern kontroll och riskhantering och identifiera viktiga utvecklingsbehov. Ramen är till stöd för ledningen och dem som utvärderar systemet, bland annat i följande syften:

1. Utvärderingsramen beskriver vad begreppet intern kontroll omfattar och hjälper på så vis skapa förståelse för vad intern kontroll och riskhantering är.
2. Ramen är till stöd för framtagningen av ett utlåtande om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen.
3. Den fungerar som en checklista som hjälper verksamhetsenheten identifiera utvecklingspunkter i styr- och ledningssystemet.
4. Ramen hjälper ledningen i ledningsarbetet och i den därmed sammanhängande/däri ingående uppgiften att organisera den interna kontrollen.

Utvärderingsramen bygger på modellen COSO 2013. Ramen har anpassats så att den är i samklang med statsförvaltningens styr- och ledningssystem. Den interna kontrollen beskrivs uppdelad i fem komponenter som följer referensramens struktur: 1. Kontrollmiljö, 2. Riskbedömning, 3. Kontrollåtgärder, 4. Information och kommunikation, 5. Övervakning/uppföljning. Komponenterna är vidare uppdelade i principer och i mål som beskriver dem. Målen har formulerats utifrån de allmänna krav som statsförvaltningen omfattas av och som beskrivs i budgetlagen och -förordningen, förvaltningslagen och statstjänstemannalagen, bland andra.

Ramen utgör en rekommendation som den tillämpande verksamhetsenheten kan anpassa till sin verksamhet och terminologi. Det hur utvärderingsramen används beror bl.a. på vilket ledningssystem organisationen använder, på organisationens arbetssätt och storlek och på hur den interna kontrollen är ordnad. Ramen ska alltså anpassas till ändamålet; beroende på hur organisationens verksamhet ser ut bör utvärderingsobjekt läggas till eller tas bort och målen preciseras så att de stämmer överens med myndighetens anvisningar och uppsatta mål.

Utvärderingsramen kan användas som en checklista som hjälper göra en motiverad utvärdering av den interna kontrollen och riskhanteringen och identifiera viktiga utvecklingsbehov. Ensam ger ramen ingen bild av hur väl den interna kontrollen fungerar. För att utvärdera den interna kontrollen måste man alltid använda både kvantitativ data och kvalitativ bedömning baserad på sakkunskap. I synnerhet i små verksamhetsenheter kan ramen i sin enklaste form fungera som en checklista för ledningen och den person eller enhet som biträder ledningen i dess utvärderingsuppgift. Den hjälper att göra en systematisk utvärdering av den interna kontrollen i tillbörlig omfattning och så att behövliga delar dokumenteras.

2 Författningsgrund samt andra föreskrifter och anvisningar

24 b § i lagen om statsbudgeten (423/1988) innehåller bestämmelser om intern kontroll. 69 och 69 b § i förordningen om statsbudgeten (1243/1992) innehåller närmare bestämmelser om intern kontroll och riskhantering.

I 65 § i förordningen om statsbudgeten föreskrivs att den verksamhetsberättelse som ingår i bokföringsenhetens bokslut ska innehålla en utvärdering av ändamålsenligheten och tillräckligheten när det gäller den interna kontrollen och den riskhantering som ingår i den samt ett utlåtande som utarbetats på basis av detta och som gäller den interna kontrollens tillstånd och de viktigaste utvecklingsbehoven (utlåtande om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen).

Övriga informationskällor

- Ekonomistadga
- Arbetsordning
- Riskhanteringspolitik och tillhörande anvisningar

3 Centrala begrepp i den interna kontrollen

Med **intern kontroll** avses förfaranden i myndighetens styr- och verksamhetsprocesser, organisationslösningar och tillvägagångssätt som ger rimliga garantier för

- verksamhetens laglighet,
- säkring av tillgångar,
- korrekta och tillräckliga uppgifter om ekonomin och verksamheten.

Intern kontroll utgör en del av myndighetens *styrnings- och ledningssystem* vars syfte är att ge rimliga garantier för att myndigheten uppnår sina mål. Enligt 65 § i förordningen om statsbudgeten (254/2004) utgör riskhantering en del av intern kontroll. Utvärderingen av den interna kontrollen är ingen separat byråkratisk verksamhet utan utgör en integrerad del av högsta ledningens informationssystem. Dess syfte är att ge rimlig visshet om hur väl den interna kontrollen och riskhanteringen är organiserad, om hur effektiva de är och om utvecklingsbehoven.

Risk avser en osäkerhet som kan påverka huruvida målen uppnås, en avvikelse från förväntningarna. Effekten kan vara positiv eller negativ i förhållande till det förväntade resultatet.

Kontrollåtgärd avser en process, procedur, teknisk utrustning eller struktur som en organisation använder för att hantera risker. Kontrollåtgärder kan vara förebyggande, dvs. ämnade att förhindra att risker realiseras, eller post faktum, dvs. ämnade att minimera de negativa konsekvenserna av risker. Kontrollåtgärder kan gå ut på till exempel tekniska och andra kontroller, differentiering av uppgifter, fysiska konstruktioner, insamling och delning av information, avtal och reservarrangemang.

Ansvarsskyldighet avser ansvar för att ekonomin sköts i överensstämmelse med lagar och föreskrifter, för att de resurser som finns används så effektivt och resultatrikt som möjligt och för att användningen och resultaten redovisas.

Internrevision är oberoende och objektiv verksamhet som består av utvärdering, kontroll och konsultering. Internrevision syftar till att ge organisationen mervärde och förbättra dess verksamhet. Internrevisionen har i uppgift att utreda för ledningens räkning om den interna kontrollen fungerar korrekt och är tillräcklig, och att utföra de revisionsuppdrag som ledningen bestämmer.

4 Utvärdering av den interna kontrollen

Myndighetens högsta ledning har ansvaret att utvärdera den interna kontrollen. En samordnare eller samordnande enhet kan utses till stöd för det praktiska arbetet med utvärderingen. Utvärderingen kan utföras på olika sätt. Ledningsgruppen kan göra den som en självutvärdering, man kan göra en decentraliserad självutvärdering ute i organisationen eller en expert kan samla in information och göra en analys.

Utvärderingen ska vara:

1. verklig – inte skenbar
2. systematisk – den ska bygga på en jämförelse av nuläget med de kriterier som antagits till referensramen
3. tillräckligt omfattande – den ska omfatta de väsentliga operativa processerna och stödprocesserna i den verksamhet som myndigheten har ansvar för
4. dokumenterad – de viktigaste observationerna och slutsatserna ska dokumenteras, och samma gäller eventuella hänvisningar till andra informationskällor
5. godkänd av ledningen – så att ledningen kan fullfölja sitt ansvar att utvärdera den interna kontrollen med hjälp av den

Utvärderingarna kan till exempel göras inom ramen för den vanliga resultatplanerings- och ledningsprocessen. Utvärderingsmomenten är integrerade i den årsplan som myndigheten följer i sin planering och övervakning/uppföljning, så att utlåtandet om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen kan ges i samband med verksamhetsberättelsen.

Innan en myndighet tar utvärderingsramen i bruk bör den evaluera hur lämplig den är som utvärderingsverktyg för den interna kontrollen och skraddarsy den efter organisationens behov, situation och språk. Det centrala är att organisationen ska kunna identifiera sina egna utvecklingsbehov.

Myndigheten kan lägga till, ta bort och ändra målen enligt vad den värderar högst i den egna verksamheten och de verksamheter den har ansvar för, samt i den interna kontrollen över ekonomin. Bl.a. kan man byta ut utvärderingsskalan mot en annan skala, om så anses lämpligt. Det är obligatoriskt att utvärdera riskbedömningen inom de delområden som myndigheten har ansvar för.

Att svara på utvärderingen kan i vissa fall innebära att ge sekretessbelagd information, så myndigheten kan ställas inför frågan om utvärderingsramen behöver säkerhetsklassificeras.

Myndigheten ska planera utvärderingsprocessen så att den ger all den information som behövs för att utvärdera den interna kontrollen och styrnings- och ledningssystemet. För att minska på myndighetens interna administrativa arbetsmängd och kostnader går det till exempel att göra en grundlig utvärdering vart tredje år och övriga gånger fokusera på de områden och eventuella förändringar som är av största betydelse i myndighetens verksamhet.

5 Innehåll i utlåtandet om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen

I utlåtandet är det följande saker man utvärderar och tar ställning till:

- Finns det tillräckliga och effektiva mekanismer för att säkerställa att verksamheten och ekonomin är lagenliga, att budgeten efterlevs, att tillgångar tryggas, att resultat uppnås och att riktig och tillräcklig information ges om ekonomin och resultatet? Vilka är de främsta utvecklingsbehoven?
- Bygger planeringen och tillvägagångssätten på en aktuell bild av ekonomin, omvärlden och riskerna i verksamheten eller behöver bilden ses över och uppdateras?
- Är verksamhetens och ekonomins grundläggande processer och de däri inbegripna ansvarerna och procedurerna definierade på ett sätt som stämmer överens med lagstiftningen, och skapar de förutsättningar för resultat?
- Är ekonomiförvaltningens grundläggande processer och procedurer i samklang med budgetförordningen och definieras de i arbetsordningen och ekonomistadgan på ett sätt och med sådana detaljerade ansvar som tillgodoser kraven i 69 b § i budgetförordningen?
- Förvaltas och övervakas de EU-medel som verksamhetsenheten har ansvar för i tillräcklig grad och i enlighet med såväl gemenskapens bestämmelser som kompletterande nationell lagstiftning?

- Uppfyller resultatredovisningen och ledningens redovisning kraven i 55 § i budgetförordningen?

---

i Processbeskrivningarna för ekonomi- och personalförvaltning finns att läsa på <http://www.valtiokonttori.fi/sv/tjanst/taloushallinnon-prosessikuvaukset>. Övriga viktiga processer hos myndigheten måste också inkluderas. Det kan röra sig om t.ex. lagberedning, internationella ärenden eller styrning och reglering av verksamhetsområdet.